

ОСОБЛИВОСТІ САКРАЛЬНОГО ПРОСТОРУ МОНАСТИРЯ ОО. ДОМІНІКАНІВ У ПІДКАМЕНІ

© Бойко О. Г., Хохонь М., 2015

У статті досліджено сакральний простір Підкаменя, сформований Домініканським монастирем та каплицями, розташованими поза межами монастирського комплексу. На основі бібліографічних та іконографічних матеріалів, а також проведених натурних обстежень висвітлено історичні та архітектурні особливості каплиць.

Ключові слова: сакральний простір, каплиця, монастир, домінікани, ліхтар, фронтон, склепіння, пілястра, консервація, реставрація.

Вступ

Сакральний вплив ордену оо. Домініканів у Підкамені був значно ширший, ніж територія самого монастиря в його мурах. До формування сакрального простору великою мірою спричинилася чудотворна ікона Матері Божої, яка була коронована на поч. XVIII ст. Її вшануванням стала встановлена 1727 р. на дитинці монастиря позолочена мідна скульптура Непорочного Зачаття на високій коринтській колоні. Розширюючи сакральний простір, монахи-домінікани вийшли поза межі монастирських укріплень. Донині збережено п'ять каплиць поза межами оборонних мурів монастирського комплексу: Св. Юди Тадея, Св. Роха, Св. Вінцента Ферерія, Стоп Божої Матері (церква Св. Параскеви П'ятниці) та Цвинтарна каплиця.

Постановка проблеми

До нашого часу каплиці дійшли у спотвореному вигляді, що помітно з порівняльного аналізу збережених іконографічних зображень та сучасного стану. Найбільше змін відбулося впродовж останніх років; проведеними ремонтними роботами затерли первісний вигляд пам'яток. Нині всі каплиці потребують проведення фахових досліджень та реставрації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Монастир у Підкамені віддавна привертав увагу істориків та мистецтвознавців. Серед українських дослідників слід відзначити Н. Урсу [5] та М. Чорного. Об'єкти підкамінського сакрального простору потрапили в поле зору вчених В. Вуйцика [3], В. Слободяна [3], М. Рожка [6] та ін. Проте дотепер найґрунтовнішими дослідженнями залишаються праці С. Баронча [8], домініканина, який мешкав у підкамінському монастирі, та розвідка сучасного польського вченого П. Красного [10]. Власне на матеріалах цих двох учених базується наше дослідження.

Мета дослідження

Виявити історичні та архітектурно-стильові особливості всіх каплиць поза межами Домініканського комплексу та показати, як сформований його сакральний простір архітектурними засобами.

Виклад основного матеріалу

Містечко Підкамінь на Брідщині, розташоване на Гологірсько-Кременецькому хребті, що творить вододіл між басейнами Дністра і Дніпра. Поселення отримало назву від велетенського каменя, під яким воно розкинулося. За переказами, на цьому камені існувало капище язичницьких богів древніх слов'ян, а після хрещення – дерев'яний монастир оборонного типу, реконструкцію якого розробив Михайло Рожко [6].

У часи Руського королівства на горі Рожаниця поруч із каменем був зведений замок з церквою, який 1441 р. перейшов у власність шляхтича Петра Цебрівського з Жабокрук. Ймовірно, розбудовуючи замок, новий власник перетворив замкову церкву на костел, який 1464 року передав заснованому ним монастирю проповідницького ордену оо. Домініканів.

У другій половині XV ст. сформувався Чорний шлях, яким татарські загони 1476 р. розпочали свої набіги на Волинь та Галичину і далі на Захід. 1519 р. татари під час чергового нападу дотла спалили Підкамінь та поруйнували замок і монастир. Розташування на Чорному шляху спричинилося до розвитку монастирських, колишніх замкових укріплень.

Розбудовувавши коштом родини Центнерів монастир, 1612 року домінікани привезли ікону Пресвятої Богородиці, написану невідомим ченцем-малюром, яка невдовзі стала чудотворною [10, с. 126–127]. Коронація чудотворної Підкамінської ікони, яка відбулась 15 серпня 1727 року, дала поштовх для подальшого розвитку монастиря і розширення сакрального простору. У XVIII ст. був розбудований костел, зведена ораторія. Ще 1719 року на дитинці монастиря звели коринтську колону, на якій пізніше встановили короновану фігуру Богородиці Непорочне Зачаття [10, с. 145]. 1772 року на дитинці звели каплицю Св. Яна Непомука. Одночасно монахи виходять поза межі монастирських укріплень, будуючи численні каплиці, які формували відкритий сакральний простір.

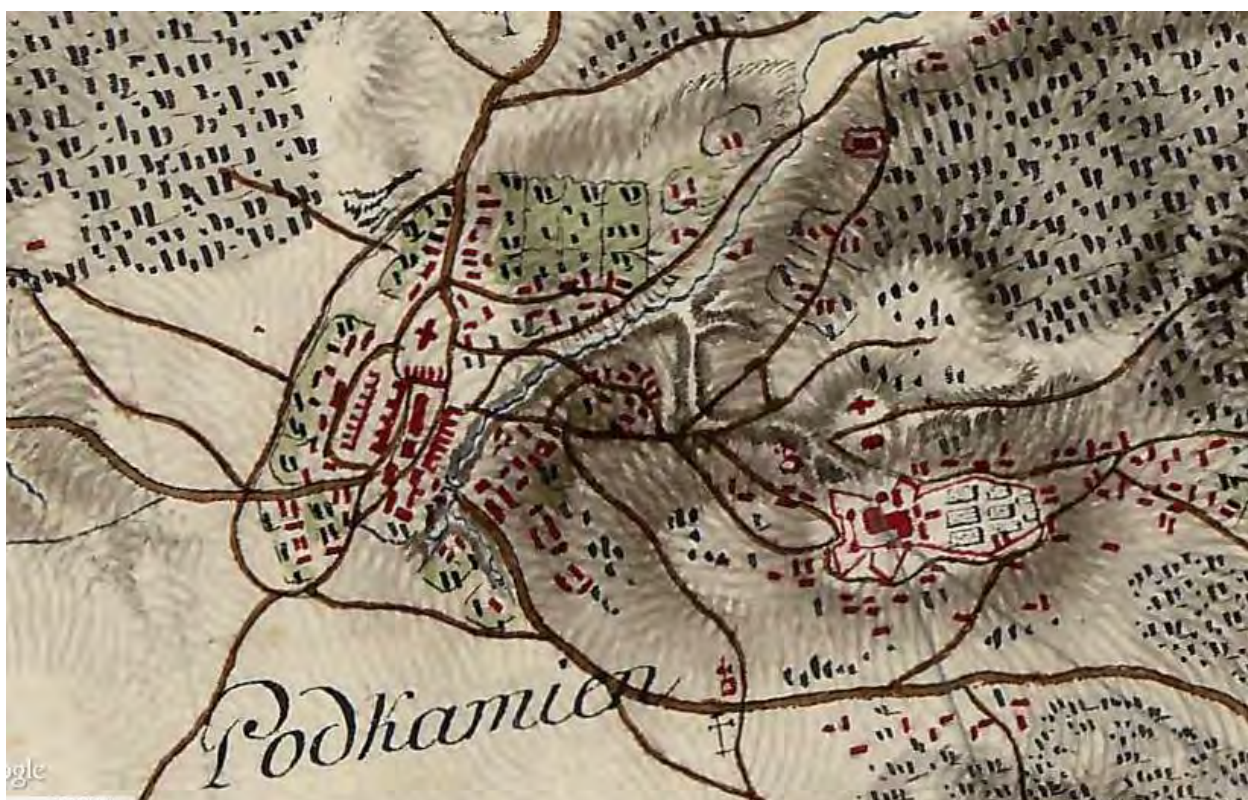

Рис. 1. Підкамінь і Домініканський монастир на карті Ф. фон Міра, 1767–1789 рр. [Джерело: <http://mapire.eu>]

Каплиця Стоп Божої Матері (церква Св. Параскеви)

Історичні дані про об'єкт. Каплиця розташована на захід від монастиря. Традиція доносить, що у XVI ст. на тому місці, де нині стоїть каплиця, явилась Божа Матір з Немовлям, залишивши сліди на камені. А в мельника Міллера, який спробував взяти цей камінь на потреби млина, оніміли

руки. Після того, як 1616 року вїт Іван Богуш зцілився у Підкамені, він збудував дерев'яну каплицю під посвятою Стоп Божої Матері [10, с. 164]. З гравюри 1727 р. видно, що це була будівля з витягнутою навою, під двосхилим дахом, з сигнатуркою завершеною банею [11]. В каплиці була поміщена копія Болонської Богородиці пензля ченця-малюра [10, с. 164].

Влітку 1730 р. до монастиря в Підкамені прибув Стефан Лідуховський – підстолій Волині, який задумав збудувати мурований костел на місці каплиці та виділив 1000 дукатів, а за кілька днів до смерти заповів ще 8000 зол. Ще 1731 року кам'янецький суфраган Адам Ксаверій Война освятив наріжний камінь під каплицю, і 3 вересня того року призначив о.Томаса Каспровича розпорядником коштів будівельної фабрики. Однак нащадки Лідуховського відмовилися надавати кошти, через що будівельні роботи були призупинені. Лише через кілька років після зібрання відповідних коштів від благодійників (уляновський староста Антоній Чосновський, каштелянова краківська Людвика Потоцька, родина чесників Сапігів та волинський підстолій Іван Загорський) було зібрано 32 798 зол. 21 травня 1739 р. ігумен Мар'ян Пруський підписав угоду з архітектором Антонієм Кастелі на зведення каплиці, а з Франциском Капоні – на декорування інтер'єру ліпниною. Робота на будівлі, ймовірно, тривала до 1741 р., коли папа Бенедикт XIV надав храму особливі привілеї [10, с. 164].

Після того, як монастир у Підкамені 1788 року закрили, каплицю Стоп Божої Матері передали греко-католицькій громаді замість знесеної церкви Св. Параскеви П'ятниці, що стояла недалеко від Каменя. Камінь зі слідами Стоп Божої Матері вирізали та перенесли до монастирської ризниці. Також ченці забрали з каплиці вівтар та статуї святих домініканів [10, с. 165]. Будівництво мурів довкола церкви Св. Параскеви, завершили 19 травня 1854 року, про що свідчить напис на брамі. Грунтова реставрація церкви була проведена 1930 р., під час якої Андрій Кучер з Тернополя під керівництвом художника Михайла Осінчука оздобив її розписами [3; 10, с. 165].

Після 1946 р. храм перейшов у підпорядкування Російської православної церкви Московського патріархату, на баланс якої залишається донині. 1963 р. Постановою Ради Міністрів УРСР церква внесена до списку пам'яток національного значення (охоронний № 408) [3, с. 110–111].

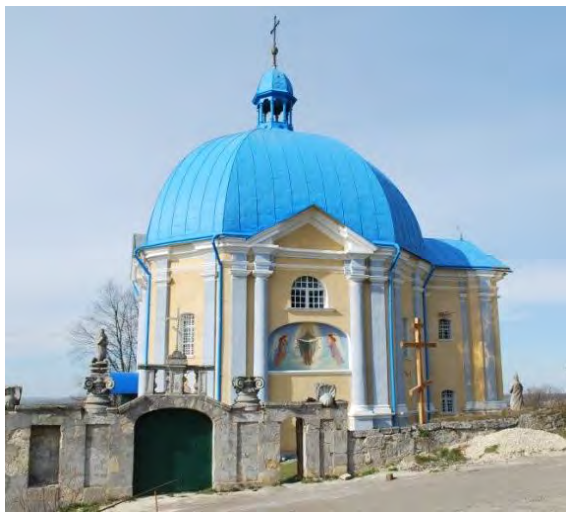

Рис. 2. Церква Св. Параскеви П'ятниці (каплиця Стоп Божої Матері). Фото автора, 2013 р.

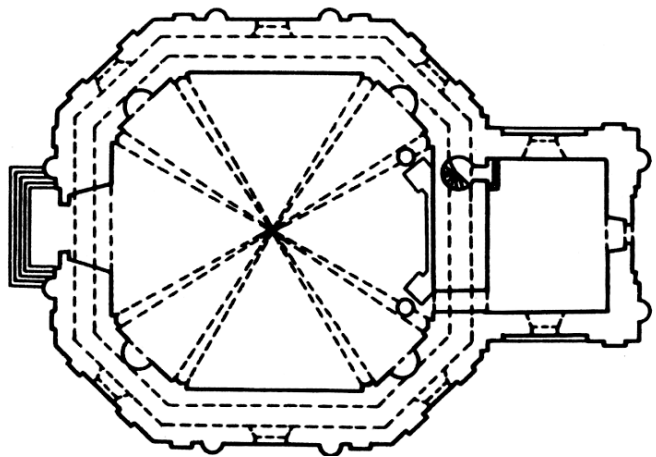

Рис. 3. План церкви Св. Параскеви П'ятниці (За: ПГуА УССР)

Архітектурно-стильові характеристики. Церква стоїть на схилі гори Рожаниці, на захід від Домініканського монастиря. Мурована з цегли, отинькована, орієнтована чільним фасадом на південний захід (рис. 2). Церковна ділянка оточена кам'яним муром з брамою та трьома хвіртками, і дзвіницею.

В об'ємно-просторовому вирішенні будівля – восьмигранна ротонда (рис. 3), вкрита великою шоломовою банею (первісно восьмибічною дзвонястою), до якої прилягає прямокутна апсида під двосхилим дахом. Баня завершена ажурним ліхтарем, увінчаним металевим хрестом. Основний

композиційний ритм фасадів задають пілястри та півколони тосканського ордеру, що підтримують розвинений карниз. Стіни довгих сторін восьмигранника завершуються трикутними фронтонами. Головну композиційну вісь чільного фасаду підкреслює портал входу, що складається з широкого обрамування з вушками та супрапорту у вигляді дзвону з барельєфами голівок ангелів у ньому, завершеного мушлею. Композицію порталу завершують пілястри, що служать обрамуванням аркового вікна над входом. У тимпанах західного і східного причілків поміщено картуші з монограмою “MARYA”, обвиті стрічками та увінчані коронами. У тимпані апсиди поміщено барельєф з двома ангелами та символом Всевидячого ока. У стінах по периметру ротонди містяться ніші різних розмірів та форм, деякі них заповнені розписами. Вікна з півциркульною та лучковими арками – різних розмірів, розташовані на різних висотах, що може свідчити про перебудову та зміну композиції фасадів. В інтер’єрі простір наві перекритий великим зімкненим склепінням. Від заходу над входом розташовані хори у вигляді балкону, огорожені парапетом.

Церква Св. Параскеви (давня каплиця Стоп Божої Матері) – зразок ротондального храму в стилі бароко.

Каплиця Св. Роха

Історичні дані про об’єкт. Каплиця розташована на північний схід від містечка Підкамінь, на північний захід від монастиря, на чумному цвинтарі епідемії 1770 року, біля потоку Синька. Постала зусиллям отця Генрика Русяна, посвячення 5.12.1772 р. св. Роху. Святий Рох (1295–1327) – середньовічний французький святий, захисник від пошестей і чуми, один із покровителів Львова. У ніші над входом встановили барокову скульптуру св. Роха. У 1898 р. була проведена реставрація будівлі старанням о. Андрія Гурнісевича [10, с. 147]. У квітні того року каменярі Шимон Святоянський, Флоріян Ветер і Кусневич відремонтували і отинькували стіни каплиці, влаштували до неї сходи та огородили муром. Також майстри влаштували нові вікна, двері та вівтар з двома фігурами святих домініканів з каплиці Стоп Божої Матері. Після завершення робіт – 2 жовтня 1898 року каплицю повторно освятили.

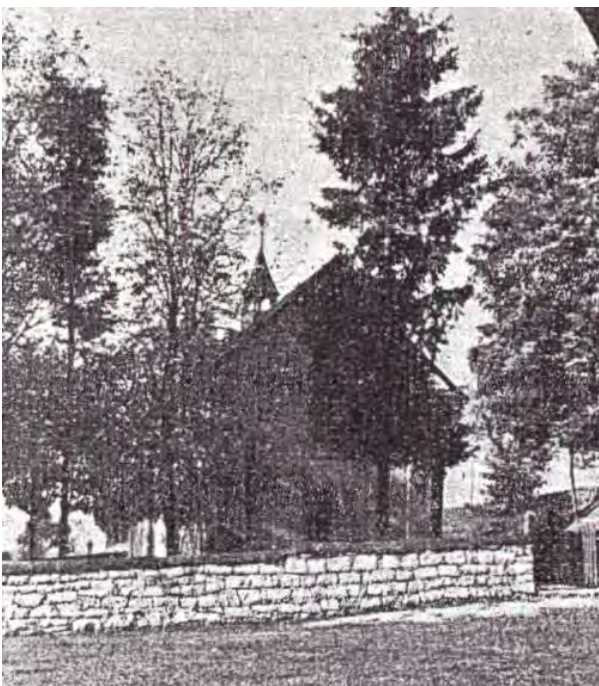

Рис. 4. Каплиця Св. Роха на фото 1939 р.
(Джерело <http://podkamien.pl>)

Рис. 5. Каплиця Св. Роха на фото 2007 р.
(<http://podoroziaib.org.ua>)

Архітектурно-стильові характеристики. Каплиця розташована на невеликому схилі. Орієнтована вівтарем на південний схід. При натурному обстеженні решток поховань та муру не віднайдено.

Споруда – однонавова, прямокутна у плані, перекрита хрестовим склепінням. Стіни муровані з цегли, отиньковані. Цоколь та сходи замулені землею. Капличка накрита двосхилим дахом, на

гребені якого встановлено залізний хрест. Первісно дах завершувався ажурною сигнатуркою, вкритою шпильастим верхом (рис. 4). Столярка вікон та дверей із неоготичними ремінісценціями підкреслює польську ідентичність каплиці (рис. 5).

Композиційне вирішення фасадів аналогічне. Вікна нави – аркові, вікно апсиди – кругле. Наріжники стін декоровані спарованими пілястрами дорійського ордеру, що підтримують широкий антаблемент із розвиненим карнизом. У трикутному фронтоні чільного фасаду влаштована аркова ніша з кам'яною статуєю св. Роха з XVIII ст. У фронтоні апсидної стіни міститься віконний проріз із лучковою аркою.

Сьогодні вистрій інтер'єру повністю втрачений. Первісно стіни каплиці були оздоблені розписами з третьої чверті XVIII ст.: з постатями в античних обладунках на тлі архітектурних елементів.

Каплиця Св. Роха – характерний тип невеличких святинь із бароковим вистроєм.

Каплиця Св. Юди Тадея

Історичні дані про об'єкт. Каплиця Св. Юди Тадея розташована на північ від Домініканського монастиря, поблизу Каменя. Місце будівництва було обране біля давньої дороги, яка вела з містечка на схід, що відображено на карті Фрідріха фон Міга (рис. 1). Каплиці зведена до 10 вересня 1788 р., позаяк цією датою папа Пій VI надав повний відпуст вірним, що будуть відвідувати каплицю впродовж 10 років. Найдавніший вигляд будівлі – ймовірно, первісний, видно на рис. М.-Б. Стенчинського 1846 р. (рис. 6). Це була скромна будівля з трикутним фронтоном. Аркова ніша на північній стіні зі скульптурою покровителя каплиці – святого Юди Тадея додавала їй барокового стильового вигляду.

Рис. 6. Каплиця Св. Тадея Юди на рис. М.-Б. Стенчинського 1846 р. (За: Stęczyński M. *Okolice Galicyi*)

Влітку 1898 року зусиллями о. Андрія Гурнісевича було проведено ремонт каплиці. Мулярі Шимон Святоянський і Флоріян Ветер укріпили стіни та поправили тинькування стін. Ймовірно, саме тоді каплицю доповнили бароковим фронтоном та білокам'яними вазами. Скульптуру св. Юди Тадея перенесли у нішу фронту. Того ж року зафарбували старі ілюзорні розписи інтер'єру та встановили новий вівтарний кивот. Після проведених робіт 2 жовтня 1898 р. каплицю посвячено [10, с. 147]. У період радянської влади будівля втратила

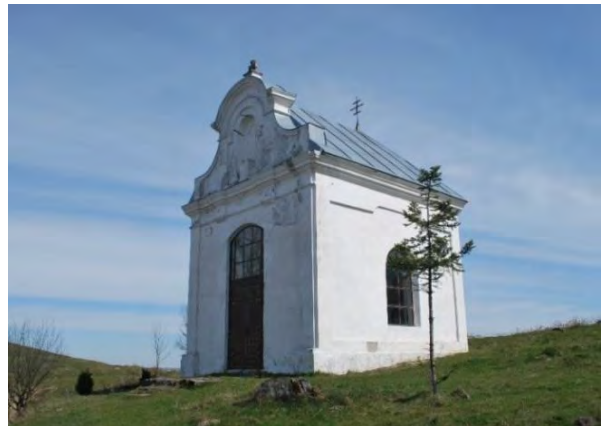
весь архітектурний вистрій та повністю занепала. Наприкінці 1990-х років монахи-студити провели реставраційні роботи.

Архітектурно-стильові характеристики. Каплиця Св. Юди Тадея розташована на схилі гори Рожанець, орієнтована вівтарем на схід (рис. 7). Мурована з каменю та цегли, на кам'яному фундаменті, отинькована. В об'ємно-планувальному вирішенні – однонавова будівля з гранчастим вівтарем, вкрита високим п'ятисхилим дахом із бляшаною покрівлею. Чільний, західний фасад – симетричний, акцентований бароковим фронтоном з волютами та арковою нішею у тимпані, який завершений кам'яним хрестом. Первісно на місці хреста був білокам'яний ліхтар (рис 8.). Вази волют втрачено, як і скульптура св. Юди Тадея на фронтоні (рис. 9). Композиційну вісь фасаду підкреслює дверний проріз із лучковою аркою. Пластику чільного фасаду формують чотири пілястри тосканського ордеру. Стіни каплиці завершуються розвиненим карнизом. Вікна – аркові без обрамувань, загатовані. В інтер'єрі нава перекрита півциркульним склепінням з люнетами. Каплиця Св. Юди Тадея – зразок невеликої сакральної будівлі у бароковому стилі.

*Рис. 7. Каплиця Св. Юди Тадея.
Фото автора 2013 р.*

*Рис. 8. Каплиця Св. Юди Тадея на світлині
міжвоєнного часу (Джерело: <http://fototeka.ihc.uj.edu>)*

*Рис. 9. Каплиця Св. Юди Тадея
на фото автора, 2014 р.*

Цвинтарна каплиця

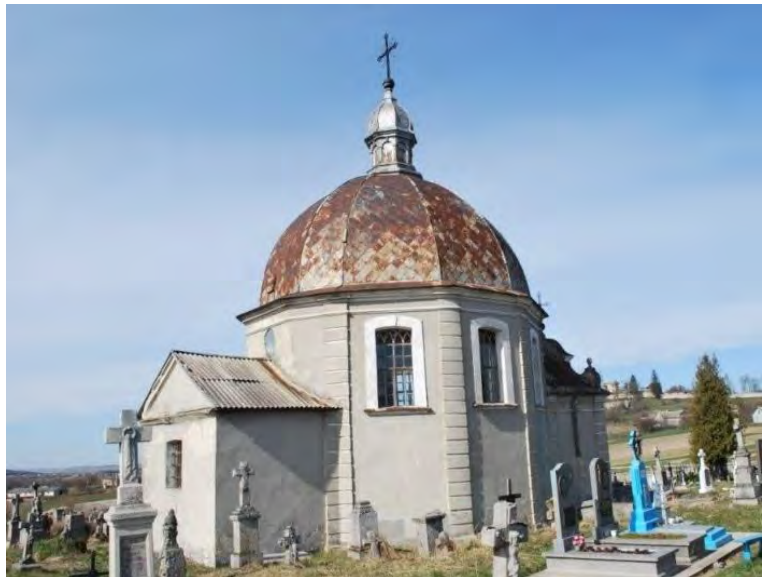
Історичні дані про об'єкт. З приходом австрійської влади наприкінці XVIII ст. цвинтарі, які розташовувалися поруч з церквами, костелами та монастирями, почали виносити на околиці міст та сіл – з огляду на санітарні вимоги того часу. Як свідчать історичні джерела, новий цвинтар у Підкамені заклали на південний схід від містечка перед 1787 р. У 1796–1797 рр. на цвинтарі збудували величну каплицю. Будівельний матеріал – цегла і камінь були взяті з розібраних воріт

монастирських укріплень [10, с. 148]. Фундаторами розпису інтер'єру каплиці були Симон Чарновський і Петро Конопка. В каплиці встановили вживаний орган, що підтверджує запис про його ремонт влітку 1797 р. органістом Шиглінським. Влітку 1861 р. ігумен о. Далматин Уфрієвич провів ґрунтовний ремонт будівлі, після чого 1861 р. каплицю повторно освятили 1889 р., за сприяння ігумена о. Андрія Гумісевича було проведено ремонт фасадів. Під час тих робіт у стіну каплиці вмурували епітафію з іменем ченця-домініканина Підкамінського монастиря, визначного історика ХІХ ст., зокрема дослідника домініканських монастирів – Садока Баронча (1814 Станіславів – 1892 Підкамінь) [10, с. 148].

Близько 1905 р. ченці-домінікани розпочали ґрунтовну реставрацію цвинтарної каплиці, проте роботи були перервані через брак коштів і 1909 р. відновилися коштом графа Альберта Цетнера. Фундатор зажадав права власності на каплицю та звелів каменярам Вікентієві і Антонію Крукам помістити на фасаді свої ініціали. Майстри, з огляду на український характер міста, влаштували напис кирилицею, що стало причиною довголітнього судового процесу монастиря з Цетнерами. Каплиця була пошкоджена під час обстрілу Підкаменя німецькими військами 14 травня 1944 р. На початку 2000 р. каплицю передали місцевій римо-католицькій громаді та провели ґрунтовний ремонт.

*Рис. 10. Цвинтарна каплиця в Підкамені
Чільний фасад. Фото автора, 2014 р.*

*Рис. 11. Цвинтарна каплиця в Підкамені.
Вигляд з південного сходу. Фото автора, 2014 р.*

Архітектурно-стильові характеристики. Каплиця розташована на цвинтарі, на південний захід від Домініканського монастиря. Орієнтована вівтарем на південний схід (рис. 11). Збудована з каменю і цегли, отинькована. В об'ємно-планувальній структурі – до монументальної дванадцятигранної нави, вкритої великою шоломовою банею, прилягають прямокутні крухта та апсида. Баня завершується сліпим ліхтарем, увінчаним латинським хрестом. Стіни каплиці викінчені розвиненим карнизом, ребра підкреслені рустованими пілястрами. До входу ведуть кам'яні сходи. Головний вхід підкреслений псевдопортиком, акцентованим барокізуючим фронтоном (рис. 10). Портал входу з трицентровою перемичкою оздоблений замковим каменем у вигляді кронштейну. Фронтон членований двома пілястрами, увінчаний хрестом, прикрашений кам'яними вазами на стилізованих волютах по боках. Вікна – лучкові, оздоблені простими обрамуваннями з замковими каменями; дерев'яна столярка, яка дещо нагадує масверк, заповнена кольоровим склом (червоного, жовтого та синього барв). Вікно при апсиді – кругле без обрамування. Баня покрита оцинкованою бляхою з імітацією луски. Дахи апсида та нартексу – двосхилі, покриті бляхою та шифером відповідно.

В інтер'єрі нава перекрита великим куполом, а крухта й апсида півциркульними склепіннями з люнетами. У криптах каплиці поміщені гробівці отців домініканів та родини Цетнерів. Первісний вистрій інтер'єру – втрачений.

Капличка святого Вінцента Ферерія

Історичні дані про об'єкт. На зламі XVIII–XIX ст. на південний захід від Домініканського монастиря збудували капличку Святого Вінцента Ферерія. За сприяння о. Далматія Уфрієвича, 1861 року був проведений її ґрунтовний ремонт, після чого 17 жовтня того року капличку повторно освятили [10, с. 148]. 1892 року коштом Альберта Цетнера був проведений ще один ремонт каплиці, з залученням до будівельних робіт каменярів Стефана і Василя Солтисів [4, с. 148]. На початку 2000-х років капличку відремонтували оо. студити, влаштувавши на ній цибулясту баню [7].

Архітектурно-стильові характеристики. Каплиця Святого Вінцента Ферерія (рис. 12) – відкритого типу, мурована з каменю і цегли, чотиристовпова, поставлена на квадратний у плані цоколь, перекрита хрестовим склепінням. Стовпи-наріжники підкреслені спарованими пілястрами, які з'єднані високими півциркульними арками. Фасади увінчані півциркульними фронтонами, у тимпані чільного фронту вмурована невелика прямокутна таблиця з заокругленими наріжниками з написом: “ОН / АС [Albert Cetner] / 1892”. Всередині на постаменті встановлена кам'яна статуя святого Вінцента Ферерія, яка походить з часу будівництва каплиці – XIX/XVIII ст. Влаштована цибуляста баня спотворила первісний вигляд барокової стовпової каплиці.

*Рис. 12. Каплиця Св. Ферерія.
Фото автора, 2014 р.*

Висновки

1. На основі бібліографічних досліджень визначено авторство та датування каплиць. Усі каплиці, які формують сакральний простір поза межами Домініканського монастиря, збудовані у XVIII ст.

2. На підставі аналізу планувально-просторових та композиційно-стилістичних особливостей каплиць визначено, що всі будівлі – однонавові, два об'єкти – ротондальні під шоломовими банями. У стилістичному вирішенні всі каплиці оздоблені бароковими елементами: обрамування вікон, пілястри, фронтони з волютами, кам'яні барокові скульптури святих. Під час реставраційних робіт, проведених наприкінці XIX ст. окремі каплиці отримали неоготичні елементи, які проявилися у віконних заповненнях у вигляді масверка.

3. Натурними дослідженнями виявлено сучасний стан каплиць. Здебільшого будівлі у задовільному стані, але проведені роботи – нефахові: застосовано невластиві будівельні матеріали (бетон, цементний тиньк, азбестоцементна покрівля), влаштовано нехарактерні верхи (цибуляста баня), віконні та дверні заповнення, надмірне помалювання скульптури призвело до втрати пластики.

4. Запропоновано програму реставраційних робіт, яка передбачає реставрацію, відновлення втраченого архітектурного вистрою: сигнатурки, портали, віконні обрамування, скульптура; демонтаж добудованих дисонансних елементів, впорядкування території.

1. Центральний державний історичний архів України у Львові (ЦДІАУЛ), ф. 186, оп. 6, спр. 912 – Кадастрова карта Підкаменя, 1844 р.; 2. Сучасний аерознімок. З архіву А. Ямалинця, Львів. 3. Вуйцик В. Українські церкви Бродівського району / В. Вуйцик, С. Івасейко, В. Слободян. – Львів, Місіонер. 2001. – С. 134; 4. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР. – Киев: Будивельник, 1985. – Т. 3. – С. 110; 5. Урсу Н. Сакральне мистецтво домініканського ордену на землях України (XVII–XIXст.): автореферат на здобуття наукового ступеня доктора мистецтвознавства / Н. Урсу. – Харків, 2008. 6. Рожко М. Тустань давньоруська наскельна фортеця / М. Рожко. – Київ, 1996. – С. 192–193; 7. Хохонь М. Ревалоризація ансамблю оборонного монастиря оо. Домініканів у Підкамені // Магістерська дипломна робота [Рукопис]. – Нац. ун-ту “Львівська політехніка”, кафедра РАМС. – Львів, 2014. – 132 с.; 8. Barącz C. Dzieje klasztoru Dominikanów w Podkameniu. – Tarnopol. 1870; 9. Czołowski A. i Janusz B. Przeszłość i zabytki województwa Tarnopolskiego / C. Barącz. – Tarnopol, 1926. – С. 148–149; 10. Krasny P. Kościoły i klasztory dawnego województwa ruskiego / Materiały do dziejów sztuki sakralnej. – Kraków: Międzynarodowe centrum kultury, 2007. – Т. XIII. – С. 123–192; 11. Ogarek Z. Podkamień k. Brodów. Krótki szkic historii kościoła i klasztoru dominikańskiego / Z. Ogarek. – Lwów, 1939; 12. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. Pod red. F. Sulimierskiego. – Warszawa, 1887. – Т. 8; 13. Стęczyński M. Okolice Galicyi. – Lwów, 1847; 14. <http://fototeka.ihc.uj.edu/>; 15. <http://podoroziaib.org.ua/>; 16. <http://podkamien.pl/>; 17. <http://mapire.eu/> Kriegsarchiw, Wien. Карта Підкаменя Йосифинського картографування інженера Ф. фон Міта 1767–1789 pp.; 18. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>

O. Boyko, M. Khokhon

Lviv Polytechnic National University,
Department of Restoration of Architectural and Art Heritage

THE DISTINGUISHING FEATURES OF THE PIDKAMIN DOMINICAN ORDER MONASTERY SACRED URBAN SPACE

© Boyko O., Khokhon M., 2015

The Dominican Order influence on the shaping of the sacred urban space in Pidkamin was wider than just the monastery's territory bounded by its fortification walls. The miraculous Virgin Mary icon, crowned in early eighteenth century was among the profound influences on its shaping. It was honored by placing a gilt copper figure of the Immaculate Conception on a tall Corinthian column amidst the monastery's courtyard in 1727. In 1772, on the same axis, a chapel dedicated to St. Jan Nepomuk, the patron saint of confessors was erected. Expanding the sacred urban space, the Dominican monks spread outside the monastery's boundary walls. With the help of the Dominican Order and the ktitor (donator), small chapels were constructed. Five chapels located outside the monastery's fortifications have survived

till today: dedicated to st. Jude Thaddaeus; St. Roch; St. Vincent Ferrer; the Virgin Mary's Footprint (St. Paraskeva church); and the cemetery chapel. All these sanctuaries have been marked on historical maps, including the so-called Josephinian cartography executed under Friedrich von Mieg in 1767–1789, also the Pidkamin's cadastral plan of 1844. Throughout their existence, the buildings have undergone some changes; this is obvious from the comparative analysis of the surviving iconographical images, and the contemporary condition. Today, all of the chapels are in need of professional research and restoration.

The Pidkamin town in Brody region is situated on Gologory-Kremenets ridge which forms a drainage divide between Dniester and Dnipro river basins. The settlement acquired its name after a massive stone near which it is located. According to a legend, there was a sanctuary of ancient slavs' dedicated to pagan gods on this stone. After the Christianization of Rus' it was replaced by a fortified wooden monastery. Mykhailo Rozhko was the author of the theoretic reconstruction of this structure [6]. During the time of Rus' Kingdom, a castle with a church was erected on the nearby hill Rozhanytsia. In 1441 a nobleman Petro Cebriivskyi from Zhabokruky became its owner. It is likely that while extending the castle, the new owner changed the castle church into a Roman Catholic one. In 1464 he gave its building to a Dominican order monastery which he funded.

The authors and dates of construction of the chapel were determined based on bibliography research. All the chapels that shape the sacral urban space of Pidkamin beyond the Dominican order monastery, were constructed in 18th century. The chapels' layout and planning, compositional and stylistic characteristics were analyzed. It is revealed that all the buildings are single-nave, and two are rotundas with cupolas. Their design features Baroque-style elements which include window trimmings, pilasters, pediments with volutes, stone figures of saints. In the course of late nineteenth century restoration works, part of the chapels acquired window tracery, which is a Neogothic style feature. Field research was used to determine the contemporary state of the chapels. Most of the buildings are in satisfactory condition, but they have undergone unprofessional restoration works. In the course of these works, uncharacteristic building materials were used. These include concrete, cement plaster, asbestos roof covering. Also, uncharacteristic roof structures were used, onion-shaped dome, windows and doors among them. Excessive covering of sculptures with paint led to losses of the stone. The article proposes a program of restoration works which includes restoration, replacement of lost architectural elements (flèches, portals, window trimmings, sculpture); dismantlement of dissonant attached elements; and a landscape planning of the territory.

Key words: sacred urban space, chapel, monastery, Dominican Order, skylight, pediment, pilaster, conservation, restoration.